

SÜRELİDİR

**T.C.
DEVLET BAKANLIĞI**

SAYI : B.02.0.007.00/1559
KONU : Yazılı Soru Önergeleri

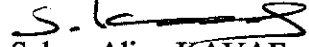
7/11005
7/11006
7/11007
17.12.2009 7/11008
7/11009
7/11010
7/11011

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE**

İLGİ: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 03.12.2009 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-17585 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile Bakanlığımıza gönderilen Adana Milletvekili Sayın Nevin Gaye ERBATUR (6 Adet) ve Şırnak Milletvekili Sevaahir BAYINDIR'a ait Yazılı Soru Önergeleri hakkındaki bilgileri içeren cevaplar ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Selma Aliye KAVAF
Devlet Bakanı

Dağıtım:

Gereği :

- TBMM Bşk.Genel Sekreterliği
(Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
Ek: 7 Yazı (2'şer Nüsha)

Bilgi :

- Başbakanlık
(Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
Ek: 7 Yazı

**ADANA MİLLETVEKİLİ SAYIN NEVİN GAYE ERBATUR'UN
7/11008 ESAS NOLU YAZILI SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR**

Aile içi şiddet ülkemizde yaşanan çok ciddi bir sorundur. Aile içi şiddetin olumsuz etkilerinin arasında bireyleri içerisinde yer alan çocukların şiddetin çeşitli biçimlerine maruz kalması ya da şahit olması yani şiddeti bir iletişim şekli gibi algılaması yer almaktadır. Kadına karşı şiddetle mücadelede çocukların bu şiddetten nasıl olumsuz etkilendiğinin araştırılması ve bu etkilerin ez aza indirilmesi için çalışmaların yapılması şiddetten arındırılmış bir toplumun inşası için de önemli olacaktır.

Bu çerçevede;

SORULAR:

- 1) Aile içi şiddetle mücadelede çocukların yaşadığı ya da şahit olduğu olumsuz vakaların etkilerinin silinmesi için ne gibi tedbirler alınması gerekmektedir?
- 2) Bakanlığınıza bağlı kurumlar tarafından aile içi şiddetten etkilenen çocuklar konusunda yapılmış çalışmalar nelerdir?
- 3) Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içerisinde, okullarda aile içi şiddet konusunda eğitim verilmesi, böyle olumsuz olayları yaşamış ya da şahit olmuş çocukların başvurabileceği yolların çocuklara açıklanması amacıyla herhangi bir çalışma yapılması düşünülmekte midir?

CEVAPLAR :

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Aile içi şiddete maruz kalan kadın ve çocuklar, bakım ve korunma hizmetinin yanı sıra psiko-sosyal destek hizmetleri verilmesi gerekmektedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce şiddete uğramış ya da bu riski taşıyan kadınlara ve çocuklarına söz konusu hizmetler verilmektedir.

Anneleri ile birlikte kuruluşumuza kabul edilen ve şiddet ortamını yaşamış bu çocukların yaşadıkları travmanın sonuçlarını ve etkilerini azaltmak, problem çözme ve hayat mücadelesinde güçlenmelerini sağlamak üzere gerek kuruluşlarımızda görevli meslek elemanları gerekse bu alanda hizmet vermekte olan kurum ve kuruluşların katkıları ile psiko sosyal destek ve terapi hizmetleri verilmektedir. Bu bağlamda 2008 yılında kuruluşlarımıza 1874 kadın yanında 1298 çocuk kabul edilmiş ve bu hizmetlerden yararlanmıştır.

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Aile ve Sosyal Araştırmalar.b. Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Türk ailesinin karşılaştığı sosyal sorunların tespiti ve çözümü, aile bütünlüğünün korunması ve refahının artırılması yönünde çalışan Genel Müdürlüğümüz, kuruluşundan bugüne dek gerçekleştirdiği çalışmalar ile aile politikalarına temel oluşturacak bir bilgi ve

birikime ulaşmıştır. Genel Müdürlüğümüzün görevleri arasında "Ülkemizdeki sosyal sorunların tespiti ve çözümüne yönelik ulusal ve uluslararası alanda bilimsel araştırmalar yapmak veya yaptırmak, projeler geliştirmek, desteklemek, sosyal bilimlerin gelişmesine katkıda bulunmak" yer almaktadır. Ayrıca yapılan araştırmaların sonuçlarına göre durum tespiti yaparak çözümci politika önermeleri geliştirmek de Genel Müdürlüğümüzün birincil görevleri arasındadır. Ailevi ve toplumsal değerlerin öğretilmesi ve çocukların kişilik gelişimi süreçlerinde aile, yeri doldurulamayan kurumların başında gelmektedir. Aile kurumunun yerine getirdiği bu önemli sosyalleşme işlevi, özellikle çocukların kişilik ve bilişsel gelişiminde temel bir rol oynamaktadır. Bu nedenle aile; ana-babalığa ilişkin bilgi ve becerileri edinmede olduğu kadar aile bireylerinin karşılaştıkları sorunları en aza indirebilmeleri bakımından da oldukça önemlidir. Aile içinde yaşanan şiddetle mücadele etmek de yaşamsal öneme sahip konulardan bir diğeridir. Genel Müdürlüğümüz tarafından 1995 ve 2005 yıllarında "**Ailede Çocuk Eğitimi**" adında iki çalışma gerçekleştirilmiştir. 1995 yılındaki çalışma bir araştırma raporu halinde hazırlanırken 2005 yılındaki çalışma, farklı yaş gruplarındaki çocuklara sahip ailelerin eğitimi temel çalışma konuları olarak ele alınmıştır.

Genel Müdürlüğümüz aile içinde yaşanan şiddete ilişkin olarak 1994 yılında "**Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları**" ile 1998 yılında "**Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet**" isimli iki çalışma gerçekleştirilmiştir. Bunlardan "Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları" araştırmasının önemli bir bölümü "Çocuk Eğitimi" başlığı altında, çocuk eğitiminin anne ve babalar tarafından hangi yöntemlerle gerçekleştirildiğinin tespitine ayrılmıştır. 1998 yılında yapılan çalışmada çocuklara da aile içinde yaşadıkları şiddete dair sorular sorularak bir önceki çalışmanın geliştirilmesi sağlanmıştır. Burada da kız çocuklarının aksine, erkek çocuklarının hem anne hem de babalarından şiddet gördükleri anlaşılmıştır. Her iki çalışmada da çocuklara yönelik şiddet ayrı başlıklar halinde incelenmiştir ve araştırma bulguları doğrultusunda çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Araştırmalarda şiddete uğrayan kişilerin sosyal ve ekonomik durumlarına bakıldığında özellikle işsizlerin gerek toplumsal ortamda gerek eş ilişkilerinde, gerek çocuklarına yönelik daha kolay biçimde şiddet davranışına yönelebilecekleri saptanmıştır. Bu açıdan bakıldığında işsizliğe karşı mücadelenin şiddete karşı mücadelede etkin bir araç olacağı görülmektedir. Aylık bireysel gelir durumları düştükçe eşle ilişkilerde ve çocuklara yönelik davranışlarda şiddet kullanma eğilimlerini artması dikkat çekicidir. Bu nedenle işsizliğin azaltılması ve kişi başına gelir düzeyinin ülke çapında artırılarak bunun kişilerin gelir düzeyine olumlu katkılarda bulunması, hem bu sebeplerden dolayı şiddet gören çocukların daha iyi yaşam koşullarına sahip olarak korunmalarını sağlayacak hem de ihtiyaçlar hiyerarşisinde geçim düzeyinin üstüne çıkabilen ailelerin, çocuklarının sosyal ihtiyaçlarını gidermeye yönelik davranışlarda bulunmasına katkı sağlayacaktır.

Araştırmalar sosyal değişim sürecindeki hızın, şiddet üzerinde belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle gecekondularda yaşayan ailelerin çocukları, bu ortamlarda hem ailelerinden hem de çevrelerinden gelebilecek saldırılara karşı daha açık hale gelmektedir. Tüm sonuçlar göç, şehirleşme, modernleşme, alt-kültürler pek çok faktörün şiddetle bağlantısının özel olarak incelenmesi gerektiği sonucunu çıkarmaktadır. Araştırmalarda ayrıca medeni nikâhlı olmayan eşin çocuklarına, diğer eş tarafından daha fazla şiddet uygulandığı saptanmıştır. Bu nedenle gayri resmi evlilikler sonucundan dünyaya gelen çocukların kayıt altına alınmaları ve bu tür ailelerin resmi evliliklere teşvik edilerek çocuklarda ve eşlerde aile bilincinin oluşturulması ve bu kişilere aile eğitimi verilmesinin yanısıra şiddet gören eşlerin ve çocukların rehabilite imkânlarının sağlanması özel bir öneme sahiptir. Şiddete maruz kalan bir çocukluk yaşamak, sonraki yaşamda aile ve toplumsal alanda bir şiddet uygulayıcısı olma ihtimalini arttırmaktadır ve bu durum büyük olasılıkla toplumdaki şiddet zincirinin temel halkasını oluşturmaktadır. Bu açıdan

Türkiye’de şiddet eğilimlerini düşürmenin öncelikli yolu, çocuk eğitiminde şiddeti bir yöntem olarak kullanmaktan kaçınmaktır. Ailede geleneksel değerlerin varlığı ve aile içi dayanışma, şiddeti azaltan bir faktördür. Aile içi dayanışmanın azaldığı hallerde şiddet ölçeklerinde belirgin artışlar görülmektedir. Yapılan araştırma sonuçları, aile içi dayanışma faktörünün ailede şiddeti azaltma olgusunun bir ara belirleyeni olarak ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Aile içinde çocuklarla ilgilenilmemesi de önemli bir şiddet unsurudur. Aileleri tarafından ilgi görmeyen bunun yanında cezalandırıcı tutumlara maruz kalan çocukların gelecek algılarının da bozulduğu saptanmıştır. Bu nedenle öncelikle ebeveynlere, çocuklarına karşı göstermiş oldukları tutumun ne gibi sonuçlara neden olacağının anlatıldığı eğitim seminerlerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca eğitimde ailenin rolü, ilkökul öncesi eğitim veren kurumun ve eğiticinin niteliği, okul öncesi kurumlarla ailenin ilişkisi gibi pek çok bakımdan ayrıntılı incelemeler yapılarak bilimsel görüşler neticesinde uygulamalı eğitim programlarını başlatmak aile içinde şiddetin azalmasını sağlayacak önemli teşviklerden bir olacaktır.

Günümüzde en yaygın olan meşru görülen şiddet biçimi çocuklara yönelik olan şiddettir. çocuğa yönelik şiddetin yıkıcı etkileri yüzeysel yaralanmalardan sürekli fiziksel, bilişsel ve duygusal bozukluğa ve hatta ölüme kadar varabilir. Ayrıca çocukların ergenlik dönemine girdiklerinde daha çok şiddete uğradıkları görülmektedir. Evde sürekli ebeveynlerin kavgalarına ve birbirlerine hakaretlerine tanık olan çocuklar insan ilişkilerinde tek sorun çözme biçimi olarak bu şiddet davranışlarının olması gerektiği gibi hatalı bir öğrenme süreci yaşamakta; çevresiyle de bu tür davranış görüntüleri geliştirmektedir; ancak bir yandan da ev içinde ortaya çıkan sıkıntılı ve kaygılı ortamdan kaçış yolları aramakta, ev ortamı dışındaki kişileri kendilerine sığınak olarak görmekte ve yanlış ortamlara girerek daha fazla şiddetle karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu nedenle aile içinde çocuğa yönelik şiddetin doğal ve görmezlikten gelinebilir bir durum olmadığının çeşitli kanallar aracılığıyla topluma anlatılması, fiziksel veya sözlü şiddetin yasalar çerçevesinde suç olduğu fikrinin net olarak ortaya konması gerekmektedir. Çocuğu korumaya yönelik önlemlerin temel alınması, mevcut aile yapısının doğasına en uygun perspektifler oluşturulması gerekmektedir. Yeni evliliklerin mümkün olduğu ölçüde yeni bir mekanda kurulması teşvik edilmeli ve yeni evlilere aile ve çocuk sağlığı konusunda bilgi edinebilecekleri ortamlar sağlanmalıdır. Araştırma sonuçlarına göre çocukların şiddete şahit olmamaları için gerekli özenin gösterilmediği de anlaşılmaktadır. Bu nedenle aile içi şiddet konusundaki bilgilendirmeye ek olarak şiddet gören çocuklara ve eşe, sığınma ve geçim desteği sağlayacak imkânlar sağlanmalıdır.

Şiddetin yoğun ve sürekli olduğu durumlarda çocuklarda derin psikolojik sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Bunların başlıcaları; içe kapanma, durgunluk, saldırganlık ve huysuzluk olarak saptanmaktadır. Özellikle erkek çocuklar yetişme ve ergenlik çağına geldiklerinde şiddete karşı tutumları şiddetin toplumsal olarak yeniden üretimi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Şiddet uygulanan bir hanede büyüyen erkek çocuğun saldırganlaşmaya başlaması sonucunda hane içinde öncelikle kız kardeşlerine, evlendikleri dönemde de eşlerine şiddet uyguladıkları görülmektedir. Bu nedenle ülkemizde sadece kız çocuklarının şiddete maruz kaldığını düşünmek doğru olmamaktadır, erkek çocuklarının da ne kadar çok şiddet durumuyla karşı karşıya bırakıldığı anlaşılarak her çocuğa kendine özgü koşullar çerçevesinde yardımda bulunulmalıdır.

Genel Müdürlüğümüz tarafından sosyal ve toplumsal alanda yapılan kanunlar ve bunların uygulanması sırasında yaşananlar da yakından takip edilmektedir. 2007 yılında gerçekleştirilen **“4320 Sayılı Ailenin Korunması Yasası ve Yasanın Uygulanmasının Aileler ve Toplumsal Yapı Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi”** bunlardan biridir.

1990'lı yıllarda aile içi şiddette görülen artış nedeniyle yasal olarak bu artışın önüne geçebilmek için 1998 yılında 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun çıkarılmış ve bu kanun 4 Mayıs 2007 tarihinde revize edilmiştir. Genel Müdürlüğümüzün, yasal zeminde gerçekleştirilen bu değişikliklerin ailelerin sosyal hayatlarına nasıl yansıdığının değerlendirmesini yapmak, tedbir kararlarının pratikteki sonuçlarının ve uygulamadaki eksikliklerin neler olduğunu tespit etmek için gerçekleştirdiği söz konusu proje sonucunda, hem aile içi şiddet mağdurlarının hem de kanunu uygulamakla görevli kişilerin kanun hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı ve bu durumun tedbirlerin yeterince etkin olamamasının temel nedeni olduğu görülmüştür. İlgili görevlilere başvurmanın ön koşulu olarak, şiddetin en az bir kez uygulanmış olmasının aranması, şiddet uygulayan kişinin eylemine devam etmesini kolaylaştırmaktadır; ayrıca görevli birimler arası bürokratik sürecin uzunluğu tedbir kararının caydırıcılığını ertelemektedir. Şiddet mağdurlarının maddi yardımlarla desteklenmemesi de, şiddet uygulayan kişiye bağımlı olmayı beraberinde getirdiği için yapılan şikâyetlerin mevcut sorunlardan çok daha az olduğu görülmektedir. Araştırma projesinde, bu bulgularla birlikte toplam 27 genel bulguya ulaşılmış ve her bir bulgu için çözüm önerisi getirilmiştir. Böylece aile içinde özellikle kadına ve çocuğa yönelik olan şiddetin kurumsal düzeydeki sorunları tespit edilerek söz konusu proje çözüm önerileriyle zenginleştirilmiştir.

Bu alanda yapılan ikinci proje ise 2008 yılında gerçekleştirilen **"Türkiye'de Aile Mahkemeleri Uygulamaları ve Uygulamanın Değerlendirilmesi"**dir. Ailenin ve aile içinde bireyin korunması amacıyla sosyal çalışmacı, psikolog, pedagog destekli aile mahkemelerinin kurulması Türkiye'de ihtiyaç haline gelmiş ve aile mahkemeleri 2002 yılında yürürlüğe giren yasayla remi kurumlar ararsındaki yerini almıştır. Söz konusu araştırmanın amacı, ülkemizdeki aile mahkemeleri uygulamasının ve bu mahkemelerin görev alanında yer alan davaların niteliği, niceliği, aile bireylerine ve dolayısıyla topluma psikolojik ve sosyolojik etkilerinin ortaya konularak çözüm önerilerinin üretilmesidir. Projenin bitiminde aile mahkemelerinde mevcut bulunan ve yoğunluğu uygulamadan kaynaklanan çeşitli sorunlar tespit edilmiştir. Bunlardan öncelikli olan, özel yaşama ilişkin pek çok ayrıntının anlatıldığı mahkeme salonlarının diğer mahkemelerle birlikte aynı binada yer almasından ve şiddete uğrayan ve şiddeti uygulayan taraflar için ayrı bekleme salonları bulunmadığından, şiddete uğrayan pek çok kişi bu durumun yaratacağı psikolojik gerilimi yaşamamak için adli mercilere başvurmaktan imtina edebilmektedir. Koruma kararının sadece aile mahkemelerine verilmesi, mesai saati dışında ve hafta sonlarında gerekli kararın alınmasını engellemektedir. Koruma tedbirlerine ilişkin kırsal kesimden hemen hemen hiç başvuru olmaması özellikle üzerinde durulması gereken konuların başındadır. Araştırma projesinde, bu bulgularla birlikte toplam 26 genel bulguya ulaşılmış ve her bir bulgu için çözüm önerisi getirilmiştir. Bu sayede "4320 Sayılı Ailenin Korunması Yasası ve Yasanın Uygulanmasının Aileler ve Toplumsal Yapı Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi Projesi"nin devamı niteliğine sayılabilecek bu proje ile uygulamadaki sorunların tespitine ilişkin önemli bilgiler edinilmiş olmaktadır. Bu bilgiler de politika önermelerinin temelini oluşturarak daha etkin ve verimli çalışmaların yapılabilmesine kaynak teşkil edebilecektir.

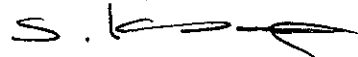
Genel Müdürlüğümüzün, 2008 yılında gerçekleştirdiği **"Çocuklara Yönelik Programlar ve Bu Programlarda Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi Araştırması"**nın yanı sıra 2009 yılı için gerçekleştirdiği ve çalışma sonuçları yakın zamanda elde edilecek olan ve ailenin eğitimine yönelik önemli tespitlere sahip üç yeni projesi daha bulunmaktadır. Bunlardan **"Türkiye'de Ailelerin Eğitim İhtiyaçları Araştırması"**nın konusu bir aile içinde yer alan veya yeni bir aile kuracak bireylerin, eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla, eşler arası iletişim ve çocuk eğitimi hakkındaki tutum ve davranışlar, hukuk, tüketici davranışı ve çevreyle ilişkiler gibi toplum hayatının çeşitli

yönleri hakkındaki bilgi ve bilinç düzeylerinin araştırılmasıdır. Araştırma projesi ile bir aile içinde yer alan veya yeni bir aile kuracak bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla geliştirilecek eğitim programlarına temel teşkil edecek eğitim ihtiyaç analizi çalışması yapılmaktadır. Bu çalışma sayesinde çocukların en sağlıklı yetişeceği ailelerin oluşmasını sağlamaya yönelik eğitim programları için çok önemli adımlar atılmış olacaktır. **"Türkiye'deki Aile Değerlerinin Araştırılması"** projesinin konusu ise, Türkiye'deki toplumsal değerlerin ve kültürel eğilimlerin incelenmesi ve demografik özellikler içerisinde Türk ailesinin sahip olduğu değerler sisteminin araştırılmasıdır. Mevcut durumun tespiti yapılarak neticesinde aile içinde çocuğa, anneye ve babaya bakış profillerinin farklı ve benzer yanları ortaya konulmuş olacaktır. Bu sayede çocuk eğitiminde kullanılan yöntemlerin neler olduğu daha iyi anlaşılacak ve aileler tarafından bir şiddet unsuru olarak görülmeyen ancak uygulanmakta olan ve şiddet içeren olumsuz değerlerin tespiti yapılarak bunlara yönelik çeşitli çözüm önerileri geliştirilebilecektir.

2009 yılı içerisinde başlatılan bir diğer proje **"Aile Eğitiminde Müfredat ve Materyal Geliştirme Projesi"**dir. Bu proje ile giderek karmaşıklaşan ve değişen dünyada karşılaşılan sorunları çözmekte yetersiz kalan bireylerin aile kurumuna önem vermeye ve gerekli değerlerin aktarılmasına yönelik tutum ve davranışlarının geliştirilmesi, toplumda ve aile yaşantısında karşılaşılan sorunlara etkili çözüm yollarının üretilmesi, verimli birliktelik ve birlikte yaşam kalitesini üretecek yeterliliklerin kazandırılmasını hedefleyen eğitim programlarının ve materyallerinin geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesini içeren bir model ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu amaçtan hareketle aile kurumunun üstlendiği fonksiyonlarla özel ve yerinin doldurulamayacak bir kurum olduğu teması ile birlikte aile kurumunu geleneksel rollerinden biri olan sorun çözmeye yönelik niteliğinin kazandırılması gerekmektedir. Sorunların aile içerisinde çözümlenebildiği oranda toplumsal yapıda ani ve hızlı değişimlere uyum ile gelişme sağlanacak ve sorunlar patolojik hale gelmeyecektir.

Görüldüğü üzere, Genel Müdürlüğümüz çocuk eğitimi ve çocuğa yönelik şiddet konularında sadece aile içinde değil her türlü ortamda karşılaşılabilecek olumsuzluklara karşı gerekli tedbirlerin ve önlemlerin alınmasına yönelik çok çeşitli araştırmaları bir arada yürütmektedir. Şu an için Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği halinde yürütülen bir projemiz olmamakla birlikte Genel Müdürlüğümüz diğer bütün kamu kuruluşlarıyla, sivil toplum kuruluşlarıyla ve üniversitelerle ortak çalışmalar yapma konusunda gerekli altyapıya sahiptir.

Saygılarımla.

Selma Aliye KAVAF
Devlet Bakanı